

**«Самұрық-Энерго» АҚ-ның
2060 жылға дейінгі
ЭНЕРГИЯҒА КӨШУ
БАҒДАРЛАМАСЫ
Жария нұсқасы**

«Самұрық-Энерго» АҚ Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген
(хаттама № 16/24 - 18.11.2024ж.)

Астана 2024 ж.

КЛИМАТТЫҢ ӨЗГЕРУІМЕН КҮРЕС САЛАСЫНДАҒЫ ЖАҒАНДЫҚ ҮРДІСТЕР

- Париж климаттық келісімі
- Елдер мен корпорациялар деңгейінде түрлі өршілдікті көміртексіздендіру жөніндегі мақсаттар
- Қазақстанның Метан шығарындыларын азайту жөніндегі жаһандық міндеттемеге қосылуы

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КӨМІРТЕКТІ РЕТТЕУ

- «Green Deal» ЕО және трансшекаралық көміртекті реттеу тетігі (CBAM)
- ҚР шығарындыларының сауда жүйесі және көміртегі салығын енгізу жоспарлары

ҚР МЕН АКЦИОНЕРДІҢ МАҚСАТТАРЫ

- ҚР Президентінің 2021 жылғы 01 қыркүйектегі 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізу жөніндегі Қазақстан халқына Жолдауы
- 2021 жылғы 1 шілдеден бастап шығарындылар бойынша талаптар күшейтілді (ҚР Экологиялық кодексі)
- ҚР-ның 2060 жылға дейінгі көміртегі бейтараптығына қол жеткізу стратегиясы
- «Самұрық-Қазына» АҚ-ның 2060 жылға дейінгі төмен көміртекті даму тұжырымдамасы
- ESG стандарттарын енгізу (ESG-есптілік бірыңғай стандартын құру)

«Самұрық-Энерго» АҚ-ға әсері

Тәуекелдер мен сын-қатерлер

- Инвестициялық тартымдылықтың төмендеуі
- Экспорттық әлеуеттің төмендеуі
- Ұзақ мерзімді тұрақтылықтың төмендеуі

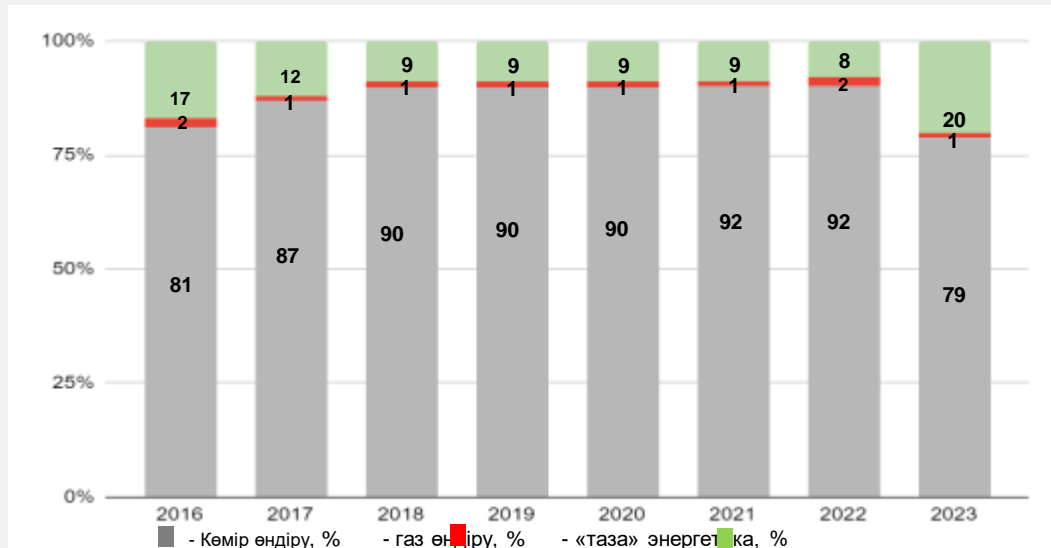
Мүмкіндіктер

- Жаңа индустрияны дамыту
- Жаңа жұмыс орындарын құру және кадрлардың біліктілігін арттыру
- Қаржы мен инвестицияға қолжетімділік
- Технологиялар трансферті және білімді беру

Турақты даму және ресурстарды тиімді басқару қағидаттары энергетикаға көшу бағдарламасының басымдықтарын айқындайды

«Самұрық-Энерго» АҚ энергия жүйесінің құрылымы

* ВЖС, КЭС, СЭС (шағын/үлкен)

- ✓ Бүкіл елдің энергетикалық жүйесінің басым үлесі - жалпы өндіру көлемінің ~70%-ы көмір өндірісінде
- ✓ Қондырғылар бойынша шығарындыларды есепке алу жолға қойылмаған (оның ішінде Score 1 және 2 бойынша)
- ✓ Нормативтер мен коэффициенттер негізінде шығарындыларды есептей отырып, деректерді қолмен жинау

«Самұрық-Энерго» АҚ компаниялар тобы бойынша CO₂ (Score 1) шығарындыларының көлемі

Атауы	Өлш. бірл.	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Э/э өндіру	млн. кВтс	31 703	30 200	31 385	35 609	35 884	40 541
CO ₂	млн. т	33,7	31,5	33,4	32,9	31,9	31,8
Көмір өндіру	млн. т	44,9	44,8	43,3	44,6	42	44
CO ₂	млн. т	4,4	3,9	4,7	0,49	0,51	0,48
Барлық CO₂ шығарындылары	млн. тонна	38,1	35,4	38,1	33,4	32,4	32,3

Шығарындылар көздері

- Электр және жылу энергиясын өндіру үшін отын жағу (қазандықтар)
- Ашылған көмір қабаттарынан, сондай-ақ көмірді қоймаға жинау және сақтау кезінде және эндогендік өрттер салдарынан пайда болған метан мен CO₂ ұшпа эмиссиялары
- Өз қажеттіліктеріне электр және жылу энергиясын тұтыну (~5-6%)

Энергияға көшу бағдарламасы

Пайымдау – тұрақты даму және ресурстарды тиімді басқару қағидаттарын ұстана отырып, елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету және жеделдетілген энергияға көшуге ықпал ету.

Миссия – Сенімді серіктестік, адамдарға қамқорлық және қоршаған орта қағидаттары негізінде барлық мүдделі тараптар үшін қолайлы экожүйені қалыптастыратын электр энергетикасы саласының жоғары тиімді инновациялық көшбасшысы

Бағдарламаның мақсаты

Көміртегі ізін таза азайту

Энергияға көшу бағдарламасының бағыттары

Балама энергетика

- ЖЭС және СЭС
- Күн энергетикасы
- Геотермальды энергетика
- Сутегі энергетикасы
- Халықаралық ынтымақтастық

Дәстүрлі энергетика

- Көмір ЖЭС-терін газға көшіру арқылы CO₂ шығарындыларын азайту

Желілік инфрақұрылым және реттеу

- Желілерді жаңғырту және Smart Grid енгізу
- Энергия жинақтау жүйесі және маневрлік генерация

Шығарындыларды басқару

- Көмірді байыту және газдандыру
- Көміртекті ұстау және сақтау (CCUS)
- Энергия тиімділігі және ресурстарды үнемдеу
- Жасыл көлік
- Карбонды фермалар мен офсеттер

Сүйемелдеуші іс-шаралар

- Карбонды есепке алу және цифрландыру
- Реттеуші ортаның өзгерістері
- Жасыл қаржыландыру
- ESG критерийлерге сәйкестік
- Өндірісті оқшаулау

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО»-НЫҢ 2060 Ж. ДЕЙІНГІ ЭНЕРГИЯҒА КӨШУДІ ДАМУ ТУ СЦЕНАРИЙ

1. AS USUAL (BAU) БИЗНЕСІ

Атауы	2030	2040	2050	2060
СЭ нарығының үлесі	64%	63%	59%	55%
«Таза» энергетиканың үлесі	33%	30%	30%	30%
Дәстүрлі өндіру үлесі (көмір, газ)	67%	70%	70%	70%
КІ таза салмағы	+33%	+24%	+25%	+25%

Бұл сценарий генерацияның барлық түрлерін (ЖЭК, баламалы энергетика, дәстүрлі генерация) одан әрі дамытуды көздейді.

2. КӨМІРТКЕСІЗДЕНДІРУ

Атауы	2030	2040	2050	2060
СЭ нарығының үлесі	64%	63%	55%	47%
«Таза» энергетиканың үлесі	33%	30%	34%	37%
Дәстүрлі өндіру үлесі (көмір, газ)	67%	70%	66%	63%
КІ таза салмағы	+33%	-22%	-87%	-100%

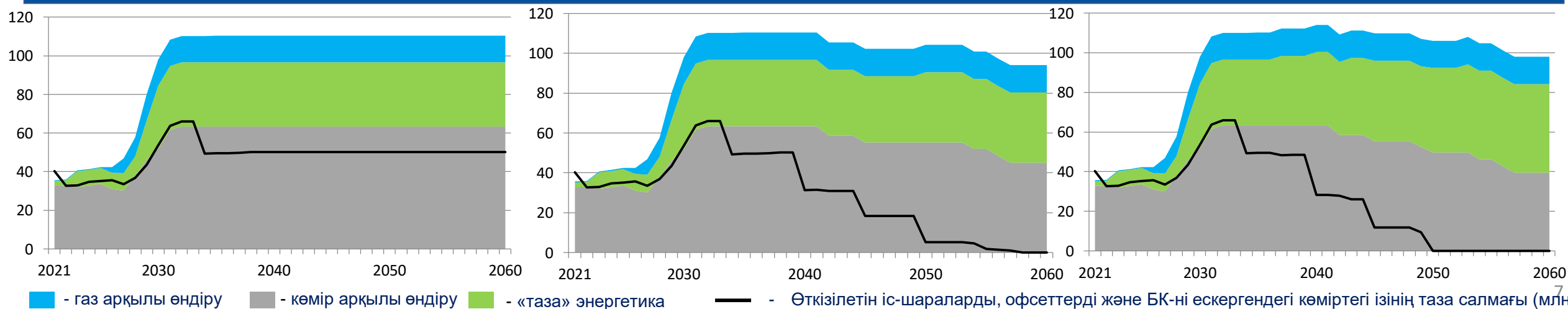
ЖЭК қуатын арттыру, көмір станцияларында көміртекті ұстау және сақтау технологияларын (CCS) енгізу, офсеттік жобаларды іске асыру, сондай-ақ көмір генерациясын біртіндеп консервациялау

3. ҚАТТЫ КӨМІРТКЕСІЗДЕНДІРУ

Атауы	2030	2040	2050	2060
СЭ нарығының үлесі	64%	65%	56%	48%
«Таза» энергетиканың үлесі	33%	32%	40%	46%
Дәстүрлі өндіру үлесі (көмір, газ)	67%	68%	60%	54%
КІ таза салмағы	+33%	-30%	-100%	-100%

Сценарий перспективалы және болашақ жобалар есебінен компаниядағы ЖЭК үлесінің едәуір ұлғаюын және қолданыстағы төмен көміртекті технологияларды қолдануды көздейді.

ӨНДІРУ ТҮРЛЕРІ БОЙЫНША КӨМІРТЕГІ ІЗІНІҢ ТАЗА САЛМАҒЫНЫҢ ТӨМЕНДЕУ ДИНАМИКАСЫ (МЛРД.КВТС)

ЭНЕРГИЯҒА КӨШУ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ КЛИМАТТЫҚ ФИЗИКАЛЫҚ (МАҢЫЗДЫ) ТӘУЕКЕЛДЕР

№	САНАТТАР	СИПАТТАМАСЫ	ІС-ШАРАЛАР
1	Жел энергетикасы үшін:		
1.1	Желдің жылдамдығы	<ul style="list-style-type: none"> Жел жылдамдығының баяулығы электр энергиясын өндіруді төмендетеді. 	
2	Күн энергетикасы үшін:		
2.1	Облыс және жауын-шашын	<ul style="list-style-type: none"> Күн панельдерінің тиімділігін төмендетеді 	
3	Су энергетикасы үшін:		
3.1	Жауын-шашын	<ul style="list-style-type: none"> Жауын-шашынның біркелкі болмауы су қоймаларындағы су деңгейінің ауытқуына әкеледі, бұл электр энергиясын өндіруді төмендетуі мүмкін 	Бейімдеу шараларын әзірлеу және өндіру: <ul style="list-style-type: none"> резервтік энергия көздерін құру энергетикалық жабдықтарды жаңғырту төтенше жағдайларды болжау және алдын алу жүйелерін дамыту
3.2	Температура	<ul style="list-style-type: none"> Төмен температура су қоймаларының қатып қалуына, ал жоғары температура буланудың жоғарылауына әкелуі мүмкін 	
3.3	Жел	<ul style="list-style-type: none"> Су қоймаларындағы судың булануын күшейтеді 	
4	Дәстүрлі энергетика үшін:		
4.1	Температура	<ul style="list-style-type: none"> Жоғары температура жабдықтың қызып кетуіне, ал төмен температура жылу энергиясына деген қажеттіліктің артуына әкелуі мүмкін 	
5	Көмір өндіру үшін:		
5.1	Температура	<ul style="list-style-type: none"> Төмен температура көмірді өндіруді және тасымалдауды қиындатуы мүмкін 	
6	Жалпы энергетикалық инфрақұрылым үшін:		
6.1	Жауын-шашын	<ul style="list-style-type: none"> Электр беру желілері, жолдар және басқа инфрақұрылым нысандары зақымдалуы мүмкін. Дауыл, су тасқыны және қатты аяз сияқты экстремалды ауа-райы электр желілерін, қосалқы станцияларды және энергетикалық инфрақұрылымның басқа элементтерін зақымдауы мүмкін 	

ЭНЕРГИЯҒА КӨШУ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ КЛИМАТТЫҚ АУЫСПАЛЫ ТӘУЕКЕЛДЕР (1/2)

№	ФАКТОРЛАР	СИПАТТАМАСЫ	ІС-ШАРАЛАР
1	Саяси-құқықтық және реттеушілік:		
1.1	Климаттың өзгеруі саласындағы халықаралық саясатты қатаңдату	<ul style="list-style-type: none"> Көміртегі бейтараптығына 2050 жылға дейін қол жеткізу. Траншекаралық көміртекті реттеу немесе шекаралық көміртекті жинау тетігін қатаңдату 	<ul style="list-style-type: none"> Климаттың өзгеруі саласындағы ақпаратқа (саясатқа, талдаушы және т. б..) мониторинг жүргізу Компанияның энергияға көшу бағдарламасын уақтылы түзету
1.2	Экологиялық заңнаманы күшейту	<ul style="list-style-type: none"> ҚО-дағы эмиссиялар үшін төлемақы мөлшерлемесін ұлғайту Дәстүрлі ЖЭС үшін жауапкершілікті арттыру 	<ul style="list-style-type: none"> 1-сыныпқа жатқызылған ОҚТ-ны (озық қолжетімді технологияны) ендіру
1.3	Көміртегі шығарындыларына баға белгілеу	<ul style="list-style-type: none"> Көміртегі несиелерінің құнын арттыру Көміртекті көп қажет ететін компаниялар үшін операциялық шығындардың өсуі 	<ul style="list-style-type: none"> Көміртекті несиеге тәуелділікті азайту үшін энергия үнемдейтін шешімдерді енгізу
2	Беделдік	<ul style="list-style-type: none"> Компанияның беделіне нұқсан келу 	<ul style="list-style-type: none"> Қоршаған ортаға әсер және оны төмендету жөніндегі шаралар туралы ақпаратты үнемі ашып отыру
3	Бағдарламаны іске асыру шеңберінде іске асырылатын/перспективті инвестициялық жобалар	<ul style="list-style-type: none"> Жобалар құнының қымбат болуы Қаржыландыру көздерінің болмауы Жобаларды қаржыландыру үшін меншікті қаражаттың жеткіліксіздігі және қарыз алу сыйымдылығының шектелуі Жобалардың өтелуін қамтамасыз етпейтін э/э және қуатқа арналған тарифтер CCUS технологияларының және оларды Компанияның ЖЭС-іне қолдану мүмкіндіктерінің нашар зерттелгендігі Жобаларды іске асыру мерзімдерінің бұзылуы 	<ul style="list-style-type: none"> Халық арасында түсіндіру жұмыстарын жүргізу және жобаны іске асыру кезінде қатаң бақылау (техникалық және қауіпсіздік бойынша) Э/э және қуатқа жеке тариф алу Жобалар шеңберінде стратегиялық инвестор тарту Жаңа технологияларды іздеу Жобаларды іске асыру кестесіне сәйкес іс-шаралардың орындалуын бақылау Ғылыми-зерттеу институттары мен халықаралық ұйымдарды тарта отырып, жаңа технологияларды жан-жақты зерделеу
4	Технологиялық	<ul style="list-style-type: none"> Деректерді өлшеу мен бақылаудағы қиындық Ескірген технологияларға инвестиция салуға байланысты қаржылық шығындар Реттеуші өзгерістер 	<ul style="list-style-type: none"> Тұрақты мониторинг Энергия тиімділігін арттыру саласында өз шешімдерін дамыту Энергия үнемдеу, энергоменеджмент есебінен өндірістің энергия тиімділігін арттыру, өнеркәсіптік процестерді оңтайландыру
5	Елдің энергетикалық қауіпсіздігіне төнетін қауіп	<ul style="list-style-type: none"> Дәстүрлі ЖЭС-ті консервациялау (ЭҚ жоғалту) Дәстүрлі активтерді сату 	<ul style="list-style-type: none"> ЖЭК-ті дамыту бойынша жобаларды іске асыру Жинақтаушы технологияларды дамыту Заманауи, экологиялық жабдықтармен жарақтандырылған көмір өндіру объектілерін салу

ЭНЕРГИЯҒА КӨШУ БАҒДАРЛАМАСЫН ІСКЕ АСЫРУДАҒЫ КЛИМАТТЫҚ АУЫСПАЛЫ ТӘУЕКЕЛДЕР (2/2)

№	ФАКТОРЛАР	СИПАТТАМАСЫ	ІС-ШАРАЛАР
6	Электр энергиясын тұтынудың 2060 жылға дейін өсуі	<ul style="list-style-type: none"> Сыртқы және ішкі факторларды ескере отырып энергия тұтынудың өсуі (цифрлық майнинг, блокчейн, ҚР халқының өсуі және т. б.) 	<ul style="list-style-type: none"> «Таза энергетиканың» қосымша қуаттарын енгізуді қарастыру Энергия үнемдеу және энергия тиімділігі бағдарламаларын дамыту
7	Энергетикалық ресурстардың шектеулілігі	<ul style="list-style-type: none"> ҚР су ресурстарының, желдің, газдың, геотермалдық көздердің және т. б. әлеуетінің шектеулілігі 	<ul style="list-style-type: none"> Энергетикадағы жаңа технологияларды дамыту (сутегі, КЭС)
8	Әлеуметтік	<ul style="list-style-type: none"> Дәстүрлі ЖЭС-ті (қала құраушы объектілер) консервациялауға байланысты персонал санын босату 	<ul style="list-style-type: none"> Өңірдегі әлеуметтік тұрақтылықты арттыруға бағытталған қызметтің жаңа бағыттарын іске асыру («таза» энергетиканы дамыту, көмірді газдандыру, көгалдандыру жөніндегі жобалар) Қызметтің жаңа перспективті бағыттары шеңберінде персоналды даярлау/қайта даярлау бағдарламасын әзірлеу
9	Валюталық	<ul style="list-style-type: none"> Ұлттық валютаның айырбас бағамының өзгеруі 	<ul style="list-style-type: none"> Белгіленген ТТӨ-нің бұзылуына әкеп соғатын валюталық қарыздарды тартуға жол бермеу Энергияға көшу бағдарламасын уақтылы түзету